

Ášši 005/19	Sámedikki dievasčoahkkín	05.03.2019-08.03.2019

Sámediggeráđi dásseárvopolitihkalaš čilgehus veahkaválddi birra sámi servodagas

	Áššenr. 19/105

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámedikkeráđi lea digáštallan dásseárvopolitihkalaš čilgehus veahkaválddi birra sámi servodagas Čilgehus čuovvu beavdegirjji mielddusin.

Sámedikkeráđi dásseárvopolitihkalaš čilgehus veahkaválddi birra sámi servodagas

Álggahus

Sámedikki dásseárvodoaibmaplána 2009-2013 lea leamaš vuodđun sámediggeráđi bargui veahkaválddi vuostá sámi servodagas. Doaibmaplánas lei bargu veahkaválddi vuostá lagaš oktavuodain okta vuoruhuvvon áŋgiruššansuorgi. Dan doaibmaplána doaibmaáigodat lea nohkan. Doaibmaplána čuovvuluvvui dásseárvopolitihkalaš čilgehusain mii mearriduvvui 2012. 2012 čilgehusas lei maiddái veahkaváldi lagaš oktavuodain vuoruhuvvon suorgi, mas čuovvovaš oassemihttomearit meroštallojuvvojedje:

1. Buoret máhttu veahkaválddi birra lagaš oktavuodain sámi servodagas.
2. Veahkkeapparáhta veahkaválddi gillájeddjide mii lea lámččojuvvon sámi álbmoga várás.
3. Rabasvuolta veahkaválddi birra lagaš oktavuodain sámi servodagas.

Dát čilgehus lea oassi proseassas ođđa sámediggedieđáhusa ráhkadeamis dásseárvvu birra.

Dásseárvu lea Sámedikki doaimmas guovddážiis. Mii bargat dan ala ahte sámi álbmogis leat seamma vuoigatvuođat ja vejolašvuođat go álbmogis muđui leat. Veahkaváldi lea viiddis servodatváttisvuohta, olmmošvuoigatvuođa váttisvuohta, demokrátalaš váttisvuohta, dásseárvováttisvuohta, rihkusváttisvuohta ja álbmotdearvvašvuođa váttisvuohta. Veahkaváldi sámi servodagas goazaha sámi servodaga ja eallinvuogi ovdáneami. Dán oktavuodas šaddá bargu veahkaválddi vuostá bajimuš mihttomearrin Sámedikkis.

Čilgehusa rámmat

Veahkaváldi lea viiddis doaba mii fátmasta mánggalágan veahkaválddi sierra arenain ja oktavuodain. Máilmmi dearvvašvuođaorganisašuvdna (WHO) meroštallá veahkaválddi ná: «forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller en gruppe. For å regnes som vold må handlingen resultere i, eller ha høy sannsynlighet for å resultere i død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling.» (fysalaš fámu dahje bággema mielaevttus geavaheapmi dahje áitta, mii lea iežas, earáid dahje joavkku vuostá. Dat mii veahkaváldin lohkkovuođu fertet leat doaimma mii dagaha jápmima, vaháguhtta fysalaččat dahje psykalaččat, dahje dagaha váilevaš ahtanuššama.) Viiddis meroštallamii gullet sihke olbmuid gaskasaš veahkaváldi, veahkaváldi iežas vuostá dahje oktasaš veahkaváldi. Dán čilgehusa rámmat eai atte vejolašvuođa viidát guorahallat buotlágan veahkaválddi mii dáhpáhuva sámi servodagas.

Danne meannuduvvo dán čilgehusas olbmuid gaskasaš veahkaváldi lagaš oktavuodain, mas mielde fysalaš, psykalaš ja seksuála veahkaváldi. Seksuála veahkaváldi sámi servodagas olggobealde lagaš oktavuodaid lea maiddáid mielde dás. Muhtun oassi áššiin siskkilda seksuála veahkaválddi lagaš oktavuodain ja seksuála veahkaválddi olggobealde lagaš oktavuodaid. Divttasvuona áššit leat ovdamearkan dasa, ja čájehit láhkarihkumiid moalkáivuoda.

Veahkaváldi mielaevttus sáhtta leat áigeuvodil álgoálbmotoktavuodas, go riikkaidgaskasaš dutkangeahčastat konkludere ahte gávdnojit mearkkat ahte leat eanet iešsoardimat árktalaš álgoálbmogiid gaskkas go buhtastahtta majoritehta álbmogiin (Young, Revich og Soininen, 2015; Silviken, Haldorsen og Kvernmo 2006). Dán čielggadusas ii geahčaduvvo lagabuid mielaevttus dahkkojuvvo veahkaváldi.

Oktasaš veahkaváldi nugo struktuvrralaš veahkaválddi lea Johan Galtung meroštallan, veahkaválddi vuohki mas sosiála struktuvrrat dahje sosiála ásašusat vaháguhttet olbmuid go eastadit sin vuodđodárbbuid oazžumis. Dán čilgehusas sáhtta dan geahččat oassin dáruiduhttinpolitihkka duogážiis ja dain struktuvrralaš veardedaguin sámiid vuostá maid dál vásihit.

Sierralágan veahkaválddevugiid ráddjen ii galgga áddejuvvot nu ahte dat eai leat deatalaš fáttát politihkalaš guorahallamii. Givssideapmi ja vaššicealkámušat leat ovdamearkan servodatváttisvuođaide madda fertet bidjat fuomášumi politihkalaš ságastallamis Sámis.

Veahkaváldi lagaš oktavuodain meroštallojuvvo ránggáštuslága § 282 mielde ná: «nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles

eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg.» (dáláš dahje ovddeš náittosguoibmi, dáláš dahje ovddeš náittosguoimmi dahje ovttasássi fuolki njuolga vulos guvlui linnjás, fuolki njuolga bajás guvlui linnjás, muhtun dálus dahje muhtun su fuolahusas). Dat mearkkaša dan ahte lagaš oktavuodaide gullet maddái oappát, vieljat, mánát, áhku, ádját ja mánáidmánát. Sámi servodagas lea dávjá bearašdoaba viiddit ja lagaš oktavuodát sáhtta guoskat eambbogiidda go mat ránggáštuslága mielde leat. Fuolkevuoda mearkkašupmi, viiddiduvvon bearašdoaba ja lávgadet báttit bearrašii, gessojuvvojit dávjá ovdan sámi kultuvrra ja árbevieruid dovdomearkan. Viiddit áddejupmi maid lagaš oktavuodta mearkkaša sámi servodagas lea deatalaš doaibmabijuid hábmemii.

Veahkaváldi čuočá buot sohkabeliide, seksuála sojuide, doaibmadássái ja agiin. Dáláš dutkama vuodul diehtit mii ahte nissonolbmot gillájit eanemusat veahkaválddi, ja mii diehtit ahte nieiddat gillájit eanet go gánddat. Dasto lea deatalaš čujuhit ahte mii diehtit menddo unnán veahkaválddi birra omd. gánddaid ja almmáiolbmuid ektui, ja ahte dárbbášuvvo eanet máhttu ja dutkan dan birra.

Sámedikki politihkalaš bargu dán áššis guoská buohkaide geat gillájit veahkaválddi, beroškeahtta sohkabealis, seksuála sojus, agis dahje doaibmadásis. Veahkaváldi lea servodatváttisvuodta man vuostá ferte dáistalit mángga dásis ja dárbbáša bajimuš fokusa.

Stáhtus

Statistihkalaš vuoddu ja dutkanbohtosat

Astrid Eriksena dutkan «Emotional, physical and sexual violence among Sami and non-Sami populations in Norway» čájeha ahte 49 % sámi nissonolbmuid gaskkas vásihit fysalaš, psykalaš dahje seksuála veahkaválddi eallingeardeperspektiivvas mii ii-sámi nissonolbmuid gaskkas lea 35 %. Sámi nissonolbmot dieđihit eanet seksuála veahkaválddi mánnávuodas go álbmoga gaskkas muđui. Iskkadeames oidno maddái ahte sámi almmáiolbmot dieđihit eanet vásihan veahkaválddi go ii-sámi almmáiolbmot. Dutkan čájeha ahte sámi etnikkalašvuodta lea riskafáktor veahkaválddi gilláma ektui.

Sámedikki čilgehusas dásseárvvu birra 2015:s deattuhuvvui dutkandárbu. Sámediggi lea ovttasbarggu bokte Justiisadepartemeanttain leamaš ruhtadeamen ja leamaš doaibmaaddiin dutkamii maid Nátionála gelbbolašvuoda guovddáš veahkaválddi ja traumáhtalaš huša birra lea čađahan. Raportta boađus: «Jos duosttat jearrat, de dustet olbmot vástidit» 2017:s . Bargu lea fokusjoavkodutkan das movt veahkkeapparáhta ja politiiijat vásihit veahkaválddi lagaš oktavuodain sámi servodagas. Fokusjoavkkut ledje juogaduvvon sámi govlluin. Bohtosat čájehedje ahte:

- Sáhttet leat erenoamáš hástalusat veahkkeapparáhta ja geavaheddjiid deaivvadeames geain lea sámi duogáš, erenoamážit tabu fáttáin nugo veahkaváldi ja vearredagut leat.
- Sámi giella ja kulturgelbbolašvuodta veahkkeapparáhtas ja politiijain sáhtta buvttihit eanet luohttámuša ja áddejumi go deaivvadit singuin geaidda veahkaváldi lea čuočcan.
- Ollugiin geain lea sámi gullelašvuodta váilu ain luohttámuš stuorra servodahkii dáruiduhttinpolitihka geažil. Dát sáhtta váikkuhit deaivvadeamiide veahkaválddi gillán olbmo geas lea sámi duogáš ja bálvalusaddi gaska geain ii leat sámi duogáš.
- Sámi servodagas ii hállujuvvo veahkaválddi birra bearrašis, erenoamážit smávva

báikegottiin. Dát sáhtta čuohcat bargiide geat barget áššiiguin veahkaváldi ja vearredagut dan seamma lávga servodaga siskkobealde mas ieš lea oassin.

Norgga nationála olmmošvuoigatvuođaid ášahus (NIM) buvtii 2018:s fáddáraportta Veahkaválddi ja vearredaguid birra sámi servodagas. Das guorahallojuvvojit Norgga geatnegasvuođat olmmošvuoigatvuođaid ektui sámi veahkaválddi gillán olbmuid guovdu. Raporttas leat muhtun rávvagat movt stáhta sáhtta gozihit iežas sihkkarastingeatnegasvuođa sámi ássiid guovdu.

Divttasvuona áššit

Seksuála vearredaguid, veahkaválddi ja fuolahusbeahttima albmosii bohtin Divttasvuonas 2016:s lei mángga láhkai áigerádji sámi servodagas. Dáid vearredaguid viidodat, duođalašvuohta ja go dáhpáhuve guhkes áiggi, bijai almmolašvuođa fuomášumi dán problematihkkii. Jávohisvuohta, gullelašvuohta lestadialaš searvegoddái ja eiseválddiid sealggahisvuohta čájehii ahte lea dárbu bargat guhkes áiggi badjel ja sierra arenain. Guovtti jagi dutkama maŋŋá leat oktiibuot šaddan 161 ránggáštusášši, maid searvvis ledje 151 ášši main lei sáhka seksuála vearredaguin. 106 ášši hilgojuvvojedje dan geažil go ledje boarásmuvvan. Lagabuidda 70 proseantta sin gaskkas geat eahpiduvvojedje ja gillájeaddjit gullet julevsámi birrasii Divttasvuonas.

Politiija válddaha raporttastis muhtun daid seamma hástalusaid mat bohtet ovdan NKVTS raporttas. Earret eará váttásmahtii áššiid dutkama dat go sámi servodagas lea váilevaš luohttámuš almmolašvuhtii. Sii čilgejit maiddá ahte gelbbolašvuohta sámi giela ja kultuvrra siskkobealde lea dárbbášlaš luohttámuša oazžumii ja áddejupmái go deaivvada guoskevaččaiguin geain lea sámi duogáš. Ráđđehus lea dán vuođul várren ruđaid sierra doaibmabijuide Divttasvuonas. Prošeakta “Jaskka” lea ášahuvvon dainna áigumušain ahte čuovvulit guoskevaš olbmuid ja álggahit eastadeaddji doaibmabijuid eastadan dihtii vearredaguid boahhteáiggis.

Maŋŋá leat eanet sámi birrasat hállagoahtán veagalváldimiid ja vearredaguid birra. Deađalaš lávkkit rabasvuođa guvlui dán fáttá birra leat váldojuvvon, muhto leat eanet hástalusat ovddabealde.

Sámedikki bargu

Sámediggi lea guhkes áiggi badjel fokuseren veahkaválddi sámi servodagas. Nugo ovdal namuhuvvon de lei fáddá vuoruhuvvon Sámedikki 2009-2013 dásseárvodoaibmaplánas. Dihtomielalašvuohta ja máhttu viidodaga ja hástalusaid birra lea lassánan maŋimuš 10

jagiin. Jávohisvuolta ja heahpat leat hehtten rabasvuoda.

Sámediggeráđđi lea oaidnán iežas bargun váikkuhit miellaguottuid rievdadeapmái ja rabasvuhtii fáttá birra. Go bajimuš álbmotválljen olbmot sámi servodagas sárdnot alla jitnii váttisvuoda birra de lea dat signála servodahkii rabasvuoda ektui. Veahkaválddi ferte loktet eret priváhta dáluin politiijaide ja riektedoaimmahahkii.

Ollu gerddiid lea Sámediggi doallan iešguđege lágidemiid main lea biddjojuvvon fuomášupmi veahkaváldái servodatváttisvuhtan Sámis. ON riikkaidgaskasaš beaivi veahkaválddi nogaheapmái nissoniid vuostá skábmamánu 25. b. čalmmustuvvo jahkásaččat Sámedikkis iešguđege lágidemiid bokte. Dollojuvvon leat mánga seminára ja čoahkkima Sámedikkis main fáddán lea leamaš veahkaváldi sámi servodagas. Sámediggi lea maiddái ovttasbargan iešguđege fágabirrasiguin ja organisašuvnnaiguin nugo Dásseárvo- ja vealahanáittardeddiin, FOKUS:in nissonolbmuid ja ovddidanáššiid forum, Utsatt mann:in, Politiijaiguin ja Heahteveahkkečállingottiin. Dát ovttasbargu lea leamaš ávkálaš ja lea buoridan máhtu, seammás go fágabirrasat leat beassan oahpásmuvvat áššečuolmmaide sámi servodagas.

Sámediggi lea maiddái lokten ášši riikkaidgaskasaš arenaide. Dan dáfus lea ON nissonkommišuvnna jahkásaš čoagganeapmi leamaš deatalaš. Fáddá lea loktejuvvon riikkaidgaskasaš arenaide, ja lea čuvgejuvvon álgoálbmotoktavuodas. Álgoálbmogat gillájit eanet veahkaválddi go muđui eará álbmogat, miehtá máilmmi. Dát lea ávkálaš máhttu mii sáhtta čujuhit muhtun sivaidda ja strategiijaidda movt bargat viidáseappot veahkaválddi vuostá sámi álbmoga gaskkas.

Sámi álbmogis Norggas lea ovdamunni eará máilmmi álgoálbmogiid ektui, danne go mis lea vejolašvuolta gulahallat eiseválddiiguin ášši birra sihke nátionála dásis ja riikkaidgaskasaččat. Dát addá midjiide moralalaš ovddasvástádusa hállat jitnosit dan veahkaválddi birra maid eará álgoálbmogat gillájit.

Boahtteáiggi hástalusat

Jagi 2012 čilgehusas čujuhuvvojedje deatalaš oassemihttomearit mat ain leat áigeovdilat:

1. Dutkan

Li vel ge leat doarvái máhttu veahkaválddi birra lagaš oktavuodain sámi servodagas. Suorggi dáláš dutkan lea addán midjiide veaháš máhtu, muhto ain lea ollu dutkkakeahtta ovdal go lea ollislaš máhtovuoddu. Veahkaválddi gillájeddiid dutkan, mas mielde maiddái mánat ja veahkaválddalaččat leat muhtun dárbbut mat gávdnojit. Dasto lea maiddái dárbu geahččat veahkaválddi álgoálbmotperspektiivvas. Koloniseren ja dáruiduhttin huššafáktorin ja sivvan billisteaddji doaimmaministarii, leat bealit maid berre geahččat dutkama oktavuodas. Lagabuidda berre geahčadit struktuvrraid mat dagahit

ahte sámít leat erenoamážit áitojuvvon.

2. Veahkkeapparáhta

Dál ii leat ollislaččat buorre fáraldat olbmuid geaidda veahkaváldi guoská. Váilevaš gelbbolašvuohta sámí gielas ja kultuvrras dagaha ahte sámiin veahkaválddálašvuođa oktavuodas ii leat seamma dikšunfáraldat go álbmogis muđui. Olámuttu heahteguovddážit main lea sámí giella ja kulturgelbbolašvuohta leat ovdamearkan dárbbášlaš doaibmabijuid. Dárbu lea buoridit gelbbolašvuođa dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusain, politijias, skuvllain ja mánáidsuodjalusas. Máhttu veahkaválddi birra sámí servodagas ferte váldjuvvot mielde profešuvdnaohpuide. Eastadeaddji ja miellaguottuid rievdeaddji barggu ferte bargat mángga dásis ja arenain sámí servodagas.

3. Dárbbášuvvo doaibmaplána

Sámediggi oaidná maiddá ahte lea dárbu bargat viidát ja ollislaččat dán suorggis. Ulbmillaš barggus veahkaválddi vuostá gáibiduvvo servodagas máhttu historjjá, servodathuksejumi, sohka bealrollaid ja kultuvrra birra. Mat leat buorit eastadan- ja dikšundoaibmabijut ferte heivehit kultuvrras gos bargojuvvo. Ovddabealde leat hástalusat maiguin sihke norgga ja sámí servodagat fertejit bargat. Sámediggi go lea sámí álbmoga sáhkaguoddi bargá ovtta daiguin resurssaiguin mat norgga servodagas leat. Danne lea Sámediggeráđđi bivdán Ráđđehusa ráhkadit doaibmaplána mas lea ollislaš fokus. Doaisttázii ii leat Ráđđehus vástidan positiivvalaččat dán ávžžuhussii. Dárbu ratifiseret konvenšuvnnaid ja olmmošrievttálaš oktavuotta.

Bargu viidáseappot

Veahkaváldi sámí servodagas berre árvvoštallojuvvot maiddá olmmošrievttálaš oktavuodas. Stáhtas lea geatnegasvuohta álggahit positiivvalaš doaibmabijuid sihkarastin dihtii olmmošvuoigatvuođaid sámí olbmuid geat gillájit veahkaválddi. Vuodđolága § 92 mielde lea stáhtas geatnegasvuohta árvvus atnit ja sihkarastit olmmošvuoigatvuođaid Vuodđolágas, ja geatnegahtá stáhta árijalaččat bargat dáid olmmošvuoigatvuođaid gozihemiin. Váikkuhangaskaoamit mat leat relevánta go guoská stáhta geatnegasvuođaide sihkarastit olmmošvuoigatvuođaid lea vuosttamuzžan lánkaaddin. Dasto lea árijalaš lága geavaheapmi deatalaš olmmošvuoigatvuođaid sihkarastimis. Stáhta galgá maiddá eastadit olmmošvuoigatvuođaid rihkkuma riskka. Jos eiseválddit dihtet riskafaktoriid birra mat áitet olmmošvuoigatvuođaid, de sáhtá dain leat ovddasvástádus das jos eai geavat válddis dainna lágiin ahte nogahit riskka. Danne sáhtá árvvoštallat ahte váilevaš doaibmabijut sámí álbmoga suodjaleami ektui veahkaválddi vuostá sáhtá leat olmmošvuoigatvuođaid rihkkun.

ON nissonkomitea, ON nállevealahankomitea, ON biinnidankomitea, ON olmmošvuoigatvuođaid komitea ja ON mánáidkomitea, leat buohkat bivdán Norgga ráhkadit sierra doaibmabijuid ja plánaid veahkaválddi vuostá dáistaleamis. Dát ávžžuhus lea boahtán maiddá Dásseárvo- ja vealahanáittardeaddjis ja Nationála olmmošvuoigatvuođaid ásahusas (NIM).

Stáhtas lea ovddasvástádus eastadeames ja doaibmabijuid hábmemis veahkaválldi vuostá. Ráđđehus lea váldeorgána barggus veahkaválldi vuostá, ja das lea ovddasvástádus dán suorggi ruhtadeames. Danne lea Ráđđehusas ovddasvástádus ráhkadit ja ruhtadit doaibmaplánaid ja doaibmabijuid veahkaválldi vuostá sámi servodagas.

Sámediggi lea sáhkaguoddi sámi áššiin guovddáš eiseválddiid ektui. Sámediggi lea ollu oktavuodain ja iešguđege forumis ovddidan ahte lea dárbu doaibmabijuide maiguin dáistalit veahkaválldi vuostá, guovddáš eiseválddiide. Go lea dárbu bargat ollislaččat ja bajimuš dásis problematihkain lea dagahan ahte Sámediggeráđđi lea bivdán ahte ráhkaduvvošii doaibmaplána veahkaválldi vuostá sámi servodagas. Dán dorjot ollu organisašuvnnat ja ásašusat, nugo namahuvvon Dásseárvoáittardeaddji, NIM ja dasa lassin Heahteguovddáščállingoddi.

Miellaguottuid rievdadeapmi

Sámediggi sáhtá maiddáit leat mielde rievdadeamen miellaguottuid ja váikkuhit rabasvuođa fáttá birra. Nissonolbmot gillájit eanet veahkaválldi ja vearredaguid go almmáiolbmot. Čujuhuvvo maiddáit ahte lea dárbu rievddahahtit sohkahealrollaid sámi servodagas. Rabasvuohta fáttá birra bajimuš sámi luohhtámušolbmuid beales addá signálaid das ahte fáddá váldojuvvo duođalaččat. Dat go olbmot šaddet gillát veahkaválldi ii leat priváhta áššis. Dat gullá politijaiide ja riektedoaimmahakkii. Ovddasvástádus ja sivva ferte loktejuvvot eret gillájeddjiin ja biddjojuvvot riikolaččaide.

Guovddáš eiseválddiid beales lea dovddahuvvon fuolla das ahte stigmatistere go sierra doaibmaplána sámi álbmoga várás sámi álbmoga. Sámediggeráđđi lea gomihan dán fuolla, ja lea čujuhan ahte sávaldat bargat veahkaválldi vuostá bohtá sámi servodagas alldis. Statistihkka veahkaválldi birra iešalldis sáhtá stigmatiseret, muhto eai doaibmabijut dan dáistaleami vuostá.

Máhtu ja miellaguottuid implementeren skuvllain ja mánáidgárddiin

Buorre eastadeaddji bargu álggahuvvo árrat eallimis. Deatlaš lea maiddáit buktit albmosii vearredaguid ja veahkaválldi nu árrat go vejolaš. Sámi ohppiin ja mánáidgárdemánáin lea riekti oazžut dieđuid veahkaválldi birra heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii. Sámedikkis lea ovddasvástádus das ahte ovddiduvvojit sámi pedagogalaš ávdnasat ja oahpponeavvut veahkaválldi ja vearredaguid birra skuvllaid geavahussii. Sámediggi mearrida oahppoplánaid sámegeielas ja ovtta Máhtodepartemeanttain sámi sisdoalu nationála ja sámi oahppoplánabuktosiin

Mánáidáittardeaddji lea raporttastis seksuála loavkašuhhtiid birra (Buohkat dovdet gean nu gii lea dan vásihan: 2008) čujuhan ahte gávdnojit oahpahusmateriálat geavahussii skuvllas sámegeillii rájaid bidjama, relašuvnnaid ja seksuála loavkašuhhtiid birra. Mánáidáittardeaddji čujuha Sámedikki ovddasvástádussii oahpponeavvuid ráhkadeames ja rávve Sámedikki sihkarastit ahte ovddiduvvojit oahpahusmateriálat sámegeillii fáttá birra.

Sámediggi lea proseassas ovddideamen oahpponeavvuid skuvllaid geavahussii fáttá

birra.

Konsultašuvnnat

Raportta ovdanbuktin: Beahtus ja beahttin, man duođalaš veahkaváldi mánáid vuostá lea guorahallojuvvon, čájeha ahte almmolaš veahkkeapparáhta hui guhkás lea beahttan dáid mánáid. Sámediggeráđđi lea geavahan konsultašuvdnavejolašvuoda dán áššis, ja áigu ain dan dahkat sullasaš áššiin. Konsultašuvnnat leat ain dahkkojuvvomin.

Loahpahus

Sámediggeráđis leat leamaš buorit vásihusat Sámedikki 2009-2013 dásseárvodoaimplánain ja Sámediggeráđi 2012 dásseárvopolitihkalaš čilgehusain.

Mii háliidat ahte ráhkaduvvo sámediggedieđáhus dásseárvvu birra dán válgaáigodagas. Mii háliidat maiddái joatkit dásseárvobargguin riikkaidgaskasaš arenas. Sámediggeráđđi evttoha ahte čilgehus čuovvuluvvo sierra sámediggedieđáhusain dásseárvvu birra, mas veahkaváldi sámi servodagas lea okta áŋgiruššansurggiin. Eará áŋgiruššansuorggit leat seksuála sodju ja sohkabealidentitehta, doaimmahehttehusat ja sohkabealdásseárvu. Bargu álggahuvvo 2019:s.

Višuvdna:

Ovttáárvosaš sámi servodat gos buohkain leat seamma vuoigatvuođat ja vejolašvuođat.

Mihttomearri:

Ovddidit dásseárvvu ja eastadit vealaheami.

Strategiijat:

Oččodit stuorát rabasvuoda veahkaválddi birra lagaš oktavuodain ja seksuála veahkaválddi birra miellaguottuid duddjojeaddji barggu bokte.

Oččodit eanet máhtu rájáid bidjama, relašuvnnaid ja seksuála loavkašuhhtiid birra oahpponeavvuid ráhkadeami bokte.

Sámedikki dásseárvobarggu áŋgiruššansuorggit boahhteáiggis bohtet ovdan ođđa sámediggedieđáhusas dásseárvvu birra ja Sámedikki bušeahtas.

Sámedikki dievasčoahkkin - 005/19

Ášši ovddideapmi 05.03.2019 dii. 17.20. Debáhtta 07.03.2019 dii. 17.15.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka

1	Mikkel Eskil Mikkelsen, áššejođiheaddji	
2	Piera Heaika Muotka	
3	Viktor Bomstad	
4	Kjetil Romsdal	Piera Heaika Muotka
	Kjetil Romsdal	
5	Arild Pettersen Inga	Kjellrun Wilhelmsen
	Arild Pettersen Inga	
6	Ann-Elise Finbog	
7	Lars Filip Paulsen	Ann-Elise Finbog
	Lars Filip Paulsen	
8	Runar Myrnes Balto	Ann-Elise Finbog
9	Anne Henriette Reinås Nilut	Ann-Elise Finbog
	Anne Henriette Reinås Nilut	
10	Kåre Olli	
11	Nora Marie Bransfjell	
12	Klemet Klemetsen	Ann Karin Kvernmo
		Kjellrun Wilhelmsen
13	Nancy Charlotte Porsanger Anti	Arild Pettersen Inga
		Klemet Klemetsen
		Nora Marie Bransfjell
	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
14	Mikkel Eskil Mikkelsen	Ann-Elise Finbog
	Mikkel Eskil Mikkelsen	
15	Tor Gunnar Nystad	

DC - Mearrádus:

Sámedikkeráđđi lea digáštallan dásseárvopolitihkalaš čilgehus veahkaválddi birra sámi servodagas. Čilgehus čuovvu beavdegirjji mielddusin.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 07.03.2019 dii. 18.25.